



CHATGPT ORQALI MAQOLLARNI O'RGANISH METODIKASI

Muxlisa Pardaboyeva Zokir qizi

Jizzax viloyati Paxtakor tumani 11-maktab ona tili va adabiyot o'qituvchisi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada zamonaviy sun'iy intellekt texnologiyalaridan biri bo'lgan ChatGPT platformasi yordamida maqollarni o'rganish metodikasi, uning ta'lim jarayonidagi o'rni hamda o'quvchilarning nutqiy va tafakkuriy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, maqollarni o'qitishda innovatsion yondashuvlar, interaktiv mashg'ulotlar va amaliy tavsiyalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: ChatGPT, maqol, metodika, ta'lim, innovatsiya, sun'iy intellekt, xalq og'zaki ijodi, pedagogika.

Bugungi kunda ta'lim tizimida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, sun'iy intellektga asoslangan platformalarning paydo bo'lishi o'quv jarayoniga yangicha yondashuvlarni olib kirmoqda. Shunday tizimlardan biri bo'lgan ChatGPT o'qituvchi va o'quvchilarga matn yaratish, tahlil qilish, savollarga javob olish hamda ijodiy topshiriqlarni bajarishda ko'maklashadi. Maqollar xalq og'zaki ijodining eng qadimiy va sarmazmun janrlaridan biri bo'lib, unda xalqning ko'p asrlik tajribasi, dunyoqarashi, axloqiy qarashlari va hayotiy xulosalari mujassam bo'ladi. Shu bois maqollarni o'rganish nafaqat til boyligini oshiradi, balki yosh avlodning ma'naviy kamolotiga ham xizmat qiladi.

Maqollarni o'rganishning pedagogik ahamiyati:

Maqollar qisqa, lo'nda va ta'sirchan ifoda vositasi bo'lib, o'quvchilarning nutqini boyitadi. Ular orqali o'quvchilar hayotiy tajriba, axloqiy me'yorlar va ijtimoiy munosabatlar haqida muhim xulosalarni o'rganadilar. Masalan:

- "Mehnat qilgan to'yadi."
- "Yaxshi so'z – jon ozig'i."



- “Birlik bor joyda tiriklik bor.”

- “Yetti o‘lchab, bir kes.”

Mazkur maqollar mehnatsevarlik, odob, ahillik va ehtiyotkorlik kabi insoniy fazilatlarni targ‘ib etadi.

ChatGPT platformasining imkoniyatlari:

ChatGPT yordamida maqollarni o‘rganish jarayoni ancha qulay va samarali kechadi. Platformaning asosiy imkoniyatlari quyidagilardan iborat:

1. Maqol ma’nosini izohlash

O‘quvchi biror maqolni yozib, uning mazmunini so‘rashi mumkin. Masalan, “Yetti o‘lchab, bir kes” maqoli har qanday ishni puxta reja asosida bajarish kerakligini anglatadi.

2. Mavzuga oid maqollar topish

ChatGPT ma’lum mavzular bo‘yicha maqollar topib bera oladi:

- ilm haqida maqollar;
- mehnat haqida maqollar;
- do‘stlik haqida maqollar;
- vatan haqida maqollar.

3. Taqqoslash va tahlil

Bir nechta maqollarni solishtirish, ularning umumiy va farqli jihatlarini aniqlash mumkin.

4. Interaktiv mashqlar yaratish

ChatGPT quyidagi topshiriqlarni tuzib bera oladi:

- maqolni davom ettiring;
- tushirib qoldirilgan so‘zni toping;
- maqolga mos vaziyatni belgilang;
- maqol asosida hikoya yozing.

5. Tarjima imkoniyati

Maqollarni boshqa tillarga tarjima qilish orqali o‘quvchilarning chet tiliga bo‘lgan qiziqishi ham ortadi.

Dars jarayonida qo‘llash metodikasi:



Birinchi bosqich – qiziqtirish. O‘qituvchi rasm, video yoki hayotiy vaziyat ko‘rsatadi. O‘quvchilar unga mos maqol topadilar.

Ikkinchi bosqich – anglash. ChatGPT orqali maqolning ma‘nosi, qo‘llanish o‘rni va tarbiyaviy ahamiyati tahlil qilinadi.

Uchinchi bosqich – mustahkamlash. Savol-javob, test, juftlikda ishlash, guruhli topshiriqlar bajariladi.

To‘rtinchi bosqich – ijodiy faoliyat. O‘quvchilar maqol asosida insho, hikoya, sahna ko‘rinishi yoki dialog yaratadilar.

Beshinchi bosqich – baholash. O‘quvchilar bilimlari og‘zaki savol-javob, test yoki amaliy topshiriqlar orqali baholanadi.

Afzalliklari:

ChatGPT orqali maqollarni o‘rganish quyidagi afzalliklarga ega:

- dars jarayoni qiziqarli kechadi;
- vaqt tejaladi;
- individual yondashuv kuchayadi;
- o‘quvchi mustaqil ishlashga o‘rganadi;
- ijodiy fikrlash rivojlanadi;
- zamonaviy texnologiyaga mos ta‘lim muhiti yaratiladi.

Muammolar va yechimlar:

Ba‘zi hollarda internet sifati pastligi yoki noto‘g‘ri so‘rov berilishi natijasida muammolar yuzaga kelishi mumkin. Bunday vaziyatlarda o‘qituvchi nazorati, oldindan rejalashtirilgan savollar va tekshirilgan materiallardan foydalanish tavsiya etiladi.

Xulosa qilib aytganda, ChatGPT orqali maqollarni o‘rganish zamonaviy ta‘lim tizimida samarali metodlardan biri hisoblanadi. Ushbu vosita yordamida o‘quvchilar maqollar mazmunini chuqurroq anglaydi, nutq boyligini oshiradi, mustaqil fikrlash ko‘nikmasini rivojlantiradi va milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalanadi. Kelajakda sun‘iy intellekt vositalaridan ta‘limda oqilona foydalanish yuqori natijalarga olib keladi.



FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. O'zbek xalq maqollari to'plami. Toshkent: O'qituvchi, 2015.
3. Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent: Fan, 2020.
4. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari. Toshkent, 2023.
5. OpenAI platformasi va ChatGPT foydalanish manbalari.